

KESKKONNAAMET

Anett Reilent
Riigimetsa Majandamise Keskus
anett.reilent@rmk.ee

Teie 18.10.2024 nr 3-6.1/2024/6331

Meie 18.11.2024 nr 7-9/24/21510-2

Keskkonnaameti seisukoht Türdu truubi vahetamisel

Austatud Anett Reilent

RMK kavandab kalade rändetingimuste parandamist Türdu jõel. Tegevuskoht asub Saaremaa vallas Neeme külas Undva-Neeme tee (katastritunnus 30101:001:0593) ja Kalmu-Kuralase-Neeme tee (katastritunnus 30101:001:0597) kinnistutel.

Kalade rändetee parendamiseks rekonstrueeritakse Türdu jõel asuv Kalmu-Kuralase-Neeme tee truup, asendades amortiseerunud binokkeltruup uue samaväärse truubiga selliselt, et tagatud on kõikide kalaliikide ränne.

Tagamõisa hoiuala

Rekonstrueeritav truup jääb Tagamõisa hoiualale¹, mille kaitse-eesmärk on loodusdirektiivi² I lisas nimetatud elupaigatüüpide ja II lisas märgitud liikide elupaikade kaitse, samuti linnudirektiivi³ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetatud rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Tagamõisa hoiuala kuulub ühtlasi Natura 2000 võrgustikku Tagamõisa loodusala ja Tagamõisa linnualana.

Hoiualade kaitse korraldamisel lähtutakse looduskaitseaduses (edaspidi LKS) sätestatud põhimõtetest. Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi⁴.

Hoiualal ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja (Keskkonnaameti⁵) nõusolekuta lubada ehitada ehitusteatise kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist ning anda ehitusluba⁶. Lisaks peab hoiuala piires asuva kinnisasja valdaja esitama hoiuala valitsejale teatise kui

¹ kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse 27.07.2006 määruse 176 „Hoiualade kaitse alla võtmine Saare maakonnas“ 08.06.2007 jõustunud redaktsiooniga

² Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50)

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25)

⁴ LKS § 32 lg 2

⁵ LKS § 21 lg 1

⁶ LKS § 14 lg 1 p-d 6 ja 8

kavandatakse tee rajamist, loodusliku kivimi või pinnase teisaldamist ning maaparandussüsteemi rajamist ja rekonstrueerimist⁷.

Eeltoodust tulenevalt on hoiualal ehitusteatiselise ja ehitusloakohustuslike ehitiste ehitamiseks vajalik ehitusteatiselise või ehitusloa taotluse esitamine ning Keskkonnaameti nõusolek. Avalikult kasutatava tee osa asendamine samaväärsega ei ole ehitusseadustiku lisa 1 kohaselt ehitusteatiselise ega ehitusloa kohustuslik tegevus, kuid ka sellise ehitustegevuse käigus ei tohi tekkida vastuolu LKS § 32 lõikega 2. Ka nn vaba ehitustegevuse käigus on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

Tagamõisa hoiualal läbiviidud inventuuri andmetel on Undva-Neeme teega⁸ piirneval alal tuvastatud loodusdirektiivi elupaigatüüp lood (6280*), mille kaitse on seatud ka Tagamõisa hoiuala ja Tagamõisa loodusala eesmärgiks. Arvestades nimetatud elupaigatüübi ohustatust ja looduskaitsest väärtust, ei ole selle kahjustamine tööde käigus lubatud.

Rekonstrueeritava truubiga piirnevale alale Tagamõisa hoiualal jääb ka II kaitsekategooria taimeliigi soohiilaka (*Liparis loeselii*) Eesti looduse infosüsteemi (EELIS) kantud elupaik. Soohiilaka kaitse on seatud Tagamõisa hoiuala ja Tagamõisa loodusala eesmärgiks. II kaitsekategooria taimede ja seente kahjustamine, sealhulgas korjamine ja hävitamine, on keelatud⁹. Keskkonnaameti loodushoiutööde spetsialist on teostanud 04.11.2024 kohapealse paikvaatluse, mille käigus selgus, et kõnealune soohiilaka elupaik (KLO9310961) hõlmab ka liigi jaoks ebasobivat kooslust Türdu jõe truubi ümbruses. Sellest tulenevalt korrigeerib Keskkonnaamet soohiilaka elupaiga piiri ning Türdu truubi ümbruses ei ole vajalik soohiilaka kaitseks täiendavaid tingimusi seada.

Vilsandi rahvuspark

Rekonstrueeritav truup piirneb ning sellest allavoolu jääb Türdu jõe osa asub Vilsandi rahvusparki Kõruse piiranguvööndis, kus tegevust reguleerib LKS ja Vilsandi rahvusparki kaitse-eeskiri¹⁰, mille § 1 lg 1 kohaselt on Vilsandi rahvusparki põhieesmärk kaitsta Lääne-Eesti saarestiku rannikumaastiku ja -mere loodust, sealhulgas looduslikke ja poollooduslikke kooslusi, kaitsealuseid liike, lindude pesitsus-, sulgimis-, talvitus-, toitumis- ja rändepeatuspaiku ning kultuuripärandit, sealhulgas rahvakultuuri, pärandmaastikke, taluarhitektuuri ja asustusstruktuuri, tagades nende säilimise, taastamise, uurimise ja tutvustamise. Kaitse-eeskirja § 17 kohaselt on Kõruse piiranguvööndi kaitse-eesmärgiks looduse mitmekesisuse ja maastikuilme, kultuuripärandi, sealhulgas rahvakultuuri, pärandmaastike, taluarhitektuuri ja asustusstruktuuri säilitamine ning ranniku-, niidu- ja metsakoosluste kaitse ning kaitsealuste liikide ja nende elupaikade kaitse.

Ka Vilsandi rahvusparki territooriumile jääva ala kuulub Natura 2000 võrgustikku Tagamõisa linnu- ja loodusala.

Truubist u 50 m kaugusele lõunasse ja 95 m kaugusele edelasse jäävad Vilsandi rahvusparki kaitse-eesmärkideks seatud elupaigatüüpide lood (6280*) ja rannaniidud (1630*) levikualad.

Truubist allavoolu, u 85-120 m kaugusele jäävad II kaitsekategooria taimeliikide harilik muguljuur (*Herminium monorchis*) ja soohiilakas (*Liparis loeselii*) elupaigad ning III

⁷ LKS § 33 lg 1 p-d 1, 2 ja 7

⁸ Teeregistri nr 3010043

⁹ Looduskaitseseadus § 55 lg 7

¹⁰ Vabariigi Valitsuse 17.03.2023 määrus nr 29 „Vilsandi rahvusparki kaitse-eeskiri“ (edaspidi *kaitse-eeskiri*)

kaitsekategooria taimeliigi soo-neiuvaip (*Epipactis palustris*) elupaigad. Eelnimetatud II kaitsekategooria taimeliikide kaitse on seatud ka Vilsandi rahvuspargi eesmärgiks. Tööde käigus on keelatud kaitsealuste taimeliikide elupaikade mõjutamine.

Ehituskeeluvöönd

Ehitusala jääb 200 m laiusesse ranna ehituskeeluvööndisse, kus on keelatud uute hoonete ja rajatiste ehitamine¹¹. Käesolevaga uusi ehitisi ei rajata, vaid rekonstrueeritakse olemasolevat, seega ei ole tegevus vastuolus LKS § 38 lg-ga 3.

Tingimused

Tulenevalt Tagamõisa hoiualast ja Vilsandi rahvuspargist ning seal esinevatest kaitseväärtustest tuleb tööde kavandamisel ja projekti koostamisel arvestada järgmiste tingimustega:

1. Undva-Neeme teega piirneva kaitstava elupaigatüübi lood (6280*) kahjustamine, sh pinnasekahjustuste tekitamine või seal ehitusmaterjalide ja pinnase ladustamine ei ole lubatud.
2. pinnase ja materjalide ajutine ladustamine tuleb kavandada väljapoole kaitstavate elupaigatüüpide ja liikide levikuala, st tee Vilsandi rahvuspargi poolsele küljele;
3. kuna tööala piirneb vahetult kaitstava poolloodusliku kooslusega ja kaitsealuse taimeliigi elupaiga lähedusse, on töömaa korrastamisel ja teemulde haljastamisel lubatud kasutada ainult kohalikku kasvupinnast, mis on samast asukohast tööde käigus eelnevalt eemaldatud, et vältida alale mitteomaste liikide levikut. Keelatud on kasvupinnase mujalt juurdetoomine ja muruseemnete külvamine. Teemulle ja veekogu nõlvad tuleb jätta looduslikule taastumisele;
4. kui töödega kaasneb raievajadus, siis tuleb arvestada nii lindude üldise pesitsusperioodiga 15. märtsist kuni 31. juulini kui ka Vilsandi rahvuspargi kaitseeeskirja § 18 lg-ga 4, mille kohaselt on Vilsandi rahvuspargi piiranguvööndites raiete tegemine lubatud 1. augustist 14. märtsini;
5. Türdu jõgi peab pärast ehitustöid jääma võimalikult looduslikuks. Veekogu veerežiimi ei ole lubatud muuta. Rajatis ei tohi veevoolu aeglustada ega kiirendada. Kuna tänapäevased plasttruubid on libedad ning elustikul on seal liikumine raskendatud, siis on soovitatav kavandada truubi asendamisel selle põhja elustikule sobiliku substraadi lisamine.
6. Töö teha veeta või madalvee perioodil ja vajadusel kavandada meetmed setete kinnipüüdmiseks töö tegemise ajal, et vältida nende kandumist allavoolu jäävate kaitstavate liikide elupaikadesse.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tarvo Roose

juhataja

Looduskaitse korraldamise osakond

¹¹ LKS § 38 lg 3

Märt Kesküla 523 4410
mart.keskula@keskkonnaamet.ee